

Моя профессиональная
карьера

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

ISSN

2782-4365

Проверить
номер:

Научно-образовательный электронный журнал

ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ

Выпуск №75-4 (том 2)
(июнь, 2026)

Google
Scholar

Периодичность выпуска: 1 раз в неделю

Сайт: mpcareer.ru/oinv21veke. Почта: obrmppcareer@mail.ru

Международный научно-образовательный
электронный журнал
«ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ»

ISSN 2782-4365

УДК 37

ББК 94

**Международный научно-образовательный электронный журнал
«ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ». Выпуск №75-4 (том 2) (июнь,
2026). Дата выхода в свет: 29.06.2026.**

Журнал объединяет авторов на территории стран СНГ и помогает обмениваться передовыми научно-образовательными исследованиями.

Содержит научные работы отечественных и зарубежных авторов по экономическим, техническим, философским, юридическим и другим наукам.

Миссия научно-образовательного электронного журнала «ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ» состоит в поддержке интереса читателей к оригинальным исследованиям и инновационным подходам в различных тематических направлениях, которые способствуют распространению лучшей отечественной и зарубежной практики в интернет пространстве.

Целевая аудитория журнала охватывает работников сферы науки и образования (педагоги, учителя, ученые, преподаватели, научные сотрудники, бакалавры, магистранты, аспиранты).

Материалы публикуются в авторской редакции. За соблюдение законов об интеллектуальной собственности и за содержание работ ответственность несут авторы работ. Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов научных работ. При использовании и заимствовании материалов ссылка на издание обязательна.

© ООО «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА»

© Коллектив авторов

Muranov Samandar Baxridinovich, Shavqiev Elyor Rahmonberdiyevich, Narziyeva Kumush Qaxramonovna NAQQOSHLIK SAN'ATI MASHG'ULOTLARIDA TALABALARNING IJODKORLIK QOBILYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING AYRIM JIHATLARI	142
Гурбанов Хакберди ПАРАЛЛЕЛЬНЫЕ КОНСТРУКЦИИ В СТРУКТУРЕ СИТУАТИВНОГО СРАВНЕНИЯ	150
Гурбанов Хакберди ПРИДАТОЧНЫЕ СРАВНИТЕЛЬНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ, ВВОДИМЫЕ СОЮЗОМ THE WAY	156
Худойбердиева Марифат Умаровна СУЩНОСТЬ ТОВАРОДВИЖЕНИЯ, ФАКТОРЫ, ОКАЗЫВАЮЩИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ НА НЕГО	163
Худойбердиева Марифат Умаровна ТЕХНОЛОГИЯ ХРАНЕНИЯ ТОВАРОВ НА СКЛАДЕ	167
Xudayberdiyev Umar STATISTIK GURUHLASHNING MOHIYATI, VAZIFALARI VA TURLAR	172
Xudayberdiyev Umar STATISTIK JADVALLARNING TUZILISHI, TURLARI VA ULARGA QO'YILADIGAN TALABLAR	177
Xudayberdiyev Umar STATISTIK JADVALLARNING TUZILISHI, TURLARI VA ULARGA QO'YILADIGAN TALABLAR	181
Xudayberdiyev Umar IJTIMOIY-IQTISODIY HODISALAR DINAMIKASI TO'G'RISIDA TUSHUNCHA. DINAMIKA QATORLARI, ULARNING AHAMIYATI VA TURLARI	185
Попцова Юлия Александровна АДАПТАЦИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПЯТОГО КЛАССА НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ	188
Jumanyýazow Akmyrat, Atjanowa Aýlar, Hydyrowa Maral, Şaýymowa Gülşirin TÜRKMENISTANDA ÝOKARY HÜNÄR BILIMINI ÖSDÜRMEGIŇ 2026-2052-NJI ÝYLLAR ÜÇIN STRATEGIÝASY	192
Мырадова Огулджан Бегенчмырадовна РАЗВИТИЕ ИНЖЕНЕРНОГО МЫШЛЕНИЯ У ШКОЛЬНИКОВ В РАМКАХ STEM-ОБРАЗОВАНИЯ	196
Худайбердиев Шатлык, Баллыева Айсенем, Халлыева Тазегуль, Гокова Гульджан РОЛЬ РЕДКИХ ВИДОВ ЖИВОТНЫХ В ПОДДЕРЖАНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО БАЛАНСА ПРИРОДНЫХ ЭКОСИСТЕМ	201

ФИО автора(-ов): *Muranov Samandar Baxridinovich Samarqand davlat pedagogika instituti tadqiqotchisi, Shavqiev Elyor Rahmonberdiyevich p.f.f.d. dotsent, Kattaqo'rg'on davlat pedagogika institutining "Amaliy fanlar va sport" kafedrası o'qituvchisi. Narziyeva Kumush Qaxramonovna Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti "San'atshunoslik" kafedrası o'qituvchisi*

Название публикации: «NAQQOSHLIK SAN'ATI MASHG'ULOTLARIDA TALABALARNING IJODKORLIK QOBILYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING AYRIM JIHATLARI»

Аннотасија: Ushbu maqolada talabalarning ijodkorlik qobiliyatlarini naqqoshlik san'ati darslarida rivojlantirishning ba'zi bir shakllari, qismlari, ijodiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyalari, zamonaviy metodlar yordamida, kreativlikni oshirish, muammolarga oson yechim topish, naqqoshlik fani darslarida zamonaviy texnologiya va metodikalardan foydalanishning ba'zi bir usullari misol qilib keltirilgan.

Калит со'злар: ijodiy fikrlash, nostandart fikrlash, aqliy hujum, erkin o'rganish, raqamli texnologiya, moslashuvchanlik, amaliy san'at, islami naqsh, geometrik naqsh, pargor, gulli girih kreativ fikrlash, texnologiya, originallik, qiziquvchanlik, kreativlikning rivojlanish texnologiyalari.

Аннотация: В данной статье представлены некоторые формы и аспекты развития творческих способностей учащихся на уроках рисования, технологии развития творческого мышления, использование современных методов, повышение креативности, поиск простых решений проблем, а также некоторые примеры применения современных технологий и методик на уроках рисования.

Ключевые слова: Творческое мышление, нестандартное мышление, мозговой штурм, свободное обучение, цифровые технологии, гибкость, прикладное искусство, исламский узор, геометрический узор, паргор, цветочный мотив, творческое мышление, технологии, оригинальность, любопытство, технологии развития креативности.

Abstract: This article presents some forms and aspects of developing students' creative abilities in drawing lessons, technologies for developing creative thinking, the

use of modern methods, increasing creativity, finding simple solutions to problems, as well as some examples of the use of modern technologies and methods in drawing lessons.

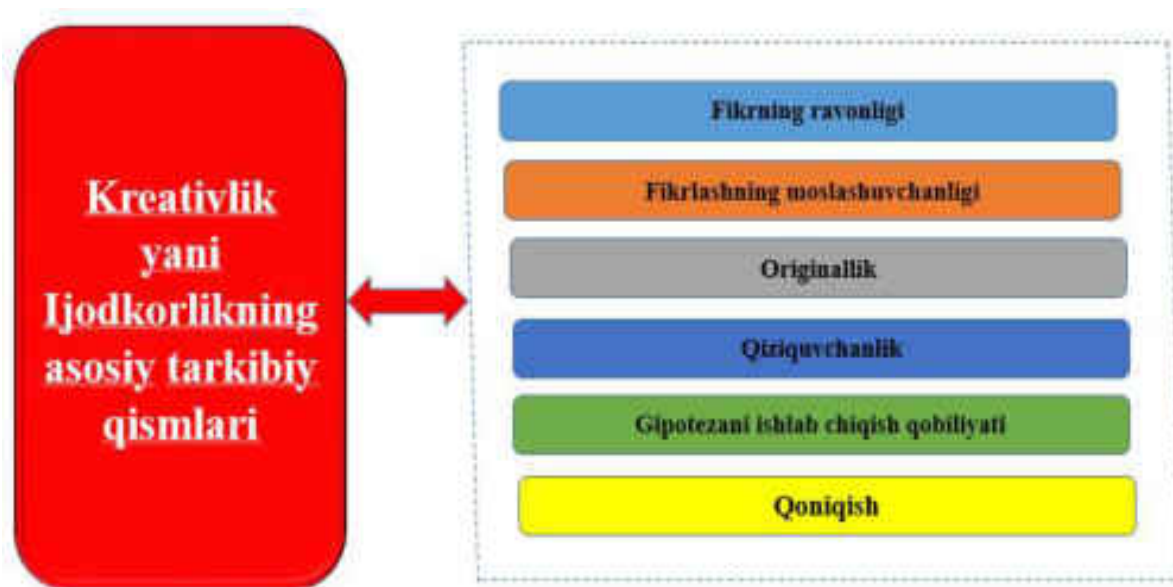
Key words: Creative thinking, out-of-the-box thinking, brainstorming, free learning, digital technology, flexibility, applied art, Islamic pattern, geometric pattern, pargor, floral motif, creative thinking, technology, originality, curiosity, creativity development technologies.

O'zbekiston Respublikasida shakillangan uzluksiz ta'lim tizimi barkamol shaxs va malakali mutaxasislarni tayyorlash jarayonining samarali tashkil etilishini ta'minlashga xizmat qiladi. Bu borada maktab - oliy ta'lim tizimi yetuk va ijodiy faol yoshlarni tarbiyalashga qaratilganligi bilan uzluksiz ta'lim tizimida o'zining muhim o'rniga ega.

“2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dastur”da uzluksiz ta'lim tizimining maktab, litsey, va Oily ta'lim muassasalarida shaxs ijodkorlik faoliyatini rivojlantirishga oid alohida talab va vazifalar qo'yilgan. Respublikamizda qabul qilingan ta'lim sohasiga oid me'yoriy hujjatlarda talaba yoshlarning ijodkorlik faoliyatini rivojlantirishga erishishni asosiy maqsad qilib qo'yildi.

Ijodkorlik-kreativlik nima? Bu kontseptsianing eng oddiy ta'rifi quyidagicha: kreativlik - bu moddiy yoki ideal tabiatning yangi mahsulotini yaratish jarayoni. Kreativlik maxsus ijodkorlik deb ataladi va ishoniladi. Pedagogik, psixologik, falsafiy va uslubiy adabiyotlar "ijkreativlik" yani "ijodkorlik", "ijodiy fikrlash" atamalari bilan to'la. Ijodiyat - shaxsning ijodiy qobiliyatlari, an'anaviy yoki qabul qilingan fikrlash tarzidan chetga chiqadigan va mustaqil omil sifatida iqtidorlilik tarkibiga kirgan tubdan yangi g'oyalarni yaratishga tayyorligi bilan ajralib turadi.

Ijodkorlikning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardir (1-rasm)

1-rasm. Kreativlik -ijodkolikning asosiy tarkibiy qismlari.

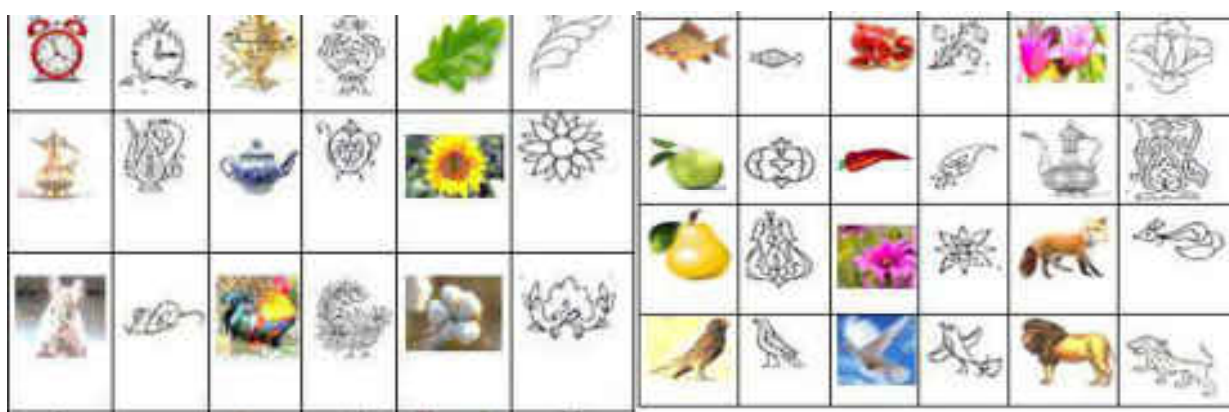
O'smirlarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun pedagoglar turli xil usullaridan foydalanadilar. Naqshlarni chizish jarayonida vazifalar ketma-ket kelib chiqaverishi, ularni talaba o'zi izlanib topishi lozim bo'ladi. Tilsimlarni topgan sari ishtiyoq oshaveradi. Shu tariqa naqshni chizib tugatguncha ijodiy kayfiyat hukmronlik qiladi

Naqqoshlik tabiatning badiiy ko'rinishi. Naqshga arabcha-tasvir va gul deb ta'rif berilgan. Ushbu ta'rifga ko'ra naqshlar tabiatda uchrovchi o'simlik parranda, hayvonot dunyosi va turli geometrik shakllarni eng sodda ko'rinishda takrorlanib keluvchi tasviri - ya'ni bezakdir. Tabiat elementlari to'g'ridan-to'g'ri ko'chirilmasdan stilizatsiya – (usullashtirish) ya'ni qayta ishlash, naqqoshlikdagi eng muhim qoidalar - simmetriya, ritm, garmoniyaga moslab olinadi. Stilizatsiya - o'simlik va hayvonot dunyosi, butalar, novdalar, shoxlar, barglar, gullar, meva shakllarini qayta ishlashdir. Naqqoshlik san'atining ildizi juda qadim o'tmishimizga borib taqaladi. Insoniyat o'zi uchun zarur bo'lgan jamiki buyumlarni badiiy bezab takomillashtirilib kelgan. Oddiy ro'zg'or buyumlaridan tortib, kiyim kechak, kitob, bino bezaklari hamma – hammasi naqsh elementlari yordamida bezatiladi. Xalq amaliy san'atida qo'llaniladigan barcha bezak elementlari tabiatda uchraydigan o'simliklar dunyosi, gul, novda, barg va hayvonlar ko'rinishlariga mos tasvirlardir.

Naqsh kompozitsiyalarni chizishda, asosan ikki manbadan - tabiiy va geometrik shakllardan foydalaniladi. O'simliklar, hayvonlar va qushlar naqsh san'atining tasvir ob'ektidir.

Badiiy naqsh ishlash jarayonida talabalar quyidagilarni puxta o'zlashtirib olishlari zarur:

- atrof muhitdagi, tabiatda mavjud bo'lgan tabiiy shakllarni qayta ishlash, ya'ni stilizatsiyalash yo'llarini bilishlari, undan samarali foydalana olishlari;
 - berilgan naqsh elementlari yoki namuna asosida yangi naqsh kompozitsiyasini tuza olishlari;
 - mustaqil ravishda yangi naqsh kompozitsiyasini tuza oladigan bo'lishlari kerak.
- Bunda o'quvchi butun bir yaxlit predmetning tashqi ko'rinishlarini bir necha badiiy chiziqlar yordamida aniq va lo'nda qilib tasvirlashni o'rganadi.

2-

rasm. Naqqoshlik san'atida stilizasiya.

O'zbek xalq amaliy san'atining barcha turlari, jumladan naqqoshlik, ganch va yog'och o'ymakorligi, kandakorlik kabilar uchun naqsh elementlarining chizilishi o'xshash ko'rinsada, bajarilishi, texnologiyasi va pardoqlash usullari turlichadir.

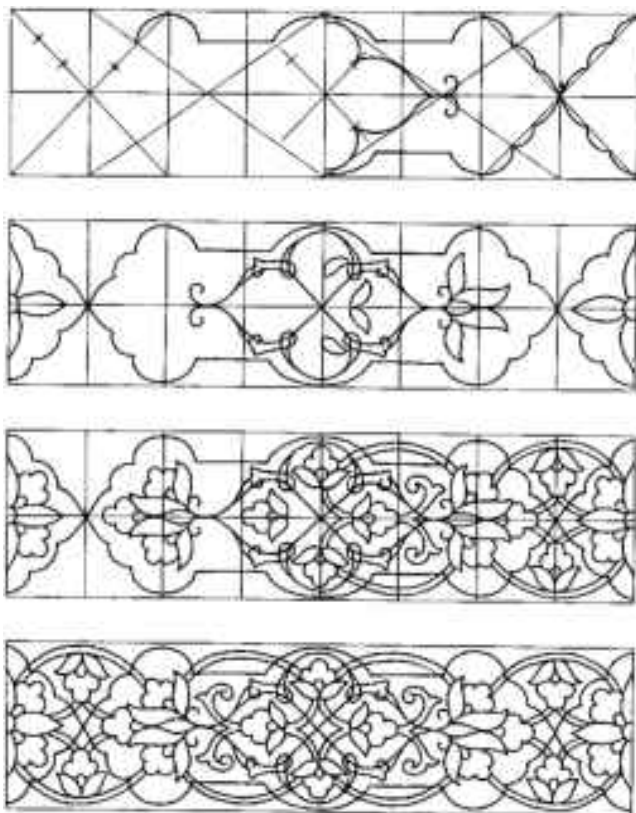
Asosan naqshlar o'simliksimon va geometrik, sodda va murakkab deb ataluvchi turlarga bo'linib ularni ustalar tili bilan aytganda ko'pincha islimiy, girih va gulli girih (aralash) kabi iboralarda ham uchraydi. O'simliksimon naqshlar asosan gul novda, kurtak, barg, g'uncha kabi elementlarining o'zaro ma'lum tartibda bog'lanib tuzilishidan iborat.

Islimiy naqshlar tabiatdan novda elementlarining bir tomonlama harakatlanib o'suvchanligini anglatishi bois yuguruvchi nomiga ham ega. Jumladan majnuntol,

chirmovuq, kabi o‘simlik elementlari aks ettirilgan naqshlarni kuzatar ekanmiz, ko‘z ilg‘amas jimjimali novda yo‘llari tabiatda bir tomonga harakatlanib chizilganligini yaqqol sezamiz.

O‘simliksimon naqshlar yakka (bir) va qo‘sh (ikki) bandli novda ko‘rinishlarida ishlanadi. Ularga misol qilib: ruta xoshiya, raftor, namoyon, mehrob, turunj, munabbat va hakoza kabi naqsh namunalarini olish mumkin.

Naqsh elementlarning o‘zaro birikib borishi mutanosib bo‘g‘lanishlar orqali naqshning butun bir yaxlitligini tashkil etadi. Naqsh chizishni o‘rganishni dastlab

quyidagi elementlarni chizishni mashq qilishdan boshlash lozim:

Barglar, gullar, novdalar bog‘lam va sirtmoq, marg‘ula va kurtak, madohil, gajak va jingalak, bofta va shkufta kabi naqsh elementlarini chizishni o‘z o‘rnida o‘rganish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Odatda o‘simliksimon naqsh elementlarini chizish, ularni guruhlarga bo‘lib olingan holda amalga oshirilishi maqsadga muvofiq bo‘ladi.

2-rasm. 9-gul. Patnis islami chizilish bosqichlari

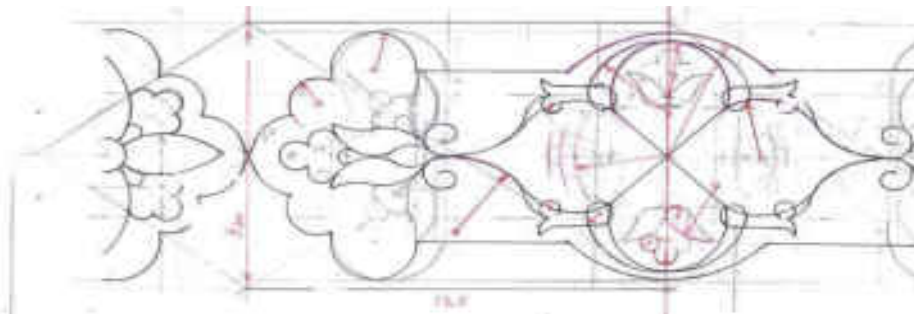
Masalan: dastlab barg elementlarini, gul, band, marg‘ula sirtmoq elementlarini osondan qiyinga oddiydan, murakkab tomon chizib mashq qilish lozim. Chizishdan oldin qog‘oz yuzasiga chizg‘ich va qora qalam bilan qalamni yengil yurg‘izib sxematik kataklar ichiga naqsh elementlarini chizishdan boshlanadi.

Dastlab yo‘l ichidagi naqshlarni chizish uchun al‘bom yuzasiga kompozitsiyani umumiy o‘lchami olinib katakli taqsimlar qilinib yordamchi chiziqlar o‘tkaziladi. Mana shu yordamchi chiziqlardan foydalanib naqsh birma – bir joylashtiriladi. Shu tariqa oddiy naqsh namunalari tartib raqam bo‘yicha chiziladi.

Oddiy naqsh namunalaridan 1-gul bodom va 2- pechaksimon islimi, 3- gul bargli va 4- bargli raftor islimi, 5-gul aylana va 6-mehrob islimi, 7- gul boftali va 8-qo'sh mehrob islimi, 9-gul patnis gul va 10-shkuftli islimi naqsh kompozitsiyalarini dastlab qora qalamda so'ngra rangda bajariladi. Sinchiklab o'rganib, ulardan turli naqsh kompozitsiyalar ishlash uchun har xil elementlarni umumlashtirib olganlar.

3-rasm. 9-gul. Patnis islimi

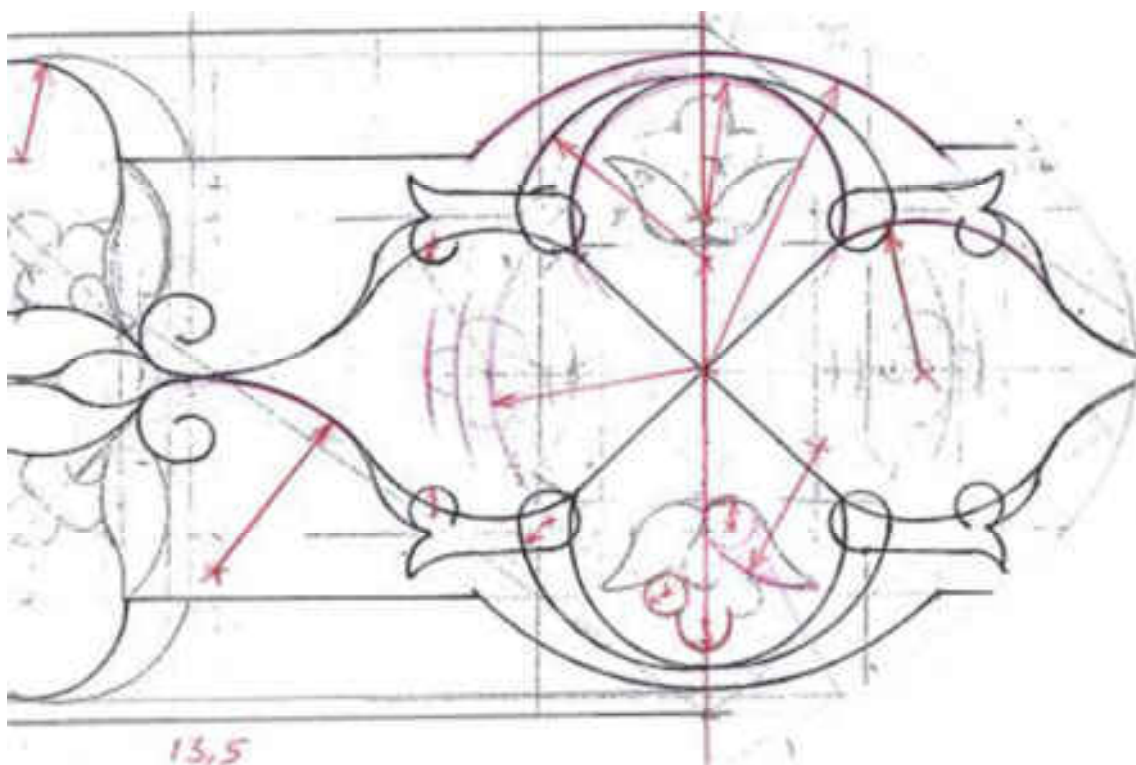
4-rasm. 9-gul. Patnis islimi chizilish jarayoni

Misol tariqasida naqqoshlik 9-gul shakllarini chizish jarayonidagi tabiatning qoidalari – o'simliklarning to'g'ri o'sishi - ulardagi geometrik shakllarning xosil bo'lishi, gullar, novda barg-band va barcha shakllar asosida geometik shakllar mavjudligi, aylana, yarim aylana, yoysimon chiziqlaning barchasida pargor (sirkul)ning qo'llanishi, barcha chiziqlar asosida aniq o'lchamlar mavjudligini ko'ramiz.

Kompozitsiyada chizilgan har bir chiziqning sirkul va lineyka, lekalo lineykadan foydalanib chizilganligini qizil chiziqlar orqali ko'rsatib o'tganmiz. "x" belgisi bilan belgilangan joydan sirkulni qo'yib strelka bo'ylab harakatlantiramiz.

Naqqoshlik darslarida ijodiy fikrlash usullari muqobil va analogiyalarni qidirish usuli. Turli xil vazifalar va yechimlar bilan o'z-o'zidan fikrlash bilan tavsiflanadi. Boshda tug'ilgan har bir variant bo'yicha aniq ishni talab qilmaydi. Shunday qilib, u

butun umr davomida to'plangan barcha tajribalardan foydalanib, yechim topishga imkon beradi.

5-rasm. Naqsh chizishda shakllarni aniqlash.

Boshda qarorlar qabul qilish, yangi ma'lumotlarni yozish yoki fikrlarni tartibga solish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan ajoyib kreativ fikrlash texnikasi.

Texnika ulanish sxemasini tuzishga, muammoning muhim nuqtalarini eslashga va muammoning vizual qiyofasini tiklashga yordam beradi.

Shu o'rinda ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantiruvchi vositalar bilan birga “Nostandart fikrlash”, “O'rganish uchun eskiz”, “Erkin o'rganish” kabi interaktiv metodlardan ham foydalanish samaralidir. Asosiysi, stereotipli fikrlashga e'tibor bermaslikni, o'ziga ishonishni va o'z fikrining kuchiga ishonishni o'rganish!

Taklif va mulohazalar o'rnida talabalarning ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda naqqoshlik darslari yaxshi vosita bo'la oladi. Chunki naqqoshlik darslarida ma'lum darajada ijodiy erkinlik berilishi, ijodkorlik qobiliyati esa talabaning erkin fikrlash jarayonida ko'proq shakllanganligini ko'rsatdi.

Adabiyotlar:

- 1).2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dastur. 2022yil.
- 2). Izbosarov I.O'. "Naqqoshlik" o'quv qo'llanma. SamDU 2021y.
- 3). Muranov S. B, Naziyeva.K.K." O'quvchi yoshlarning ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar va metodikalardan foydalanishning ayrim jihatlari" Mirzo Ulug'bek nomidagi milliy universiteti ilmiy jurnali 1/3 Toshkent - 2024.
- 4). Naziyeva.K.K. "Yog'och o'ymakorligi" o'quv qo'llanma. SamDU 2022y.